ПОЛІТИКА

"Робота або смерть". Що залишилося від Ради, яка дістала сім років тому рекордну довіру

13 червня, 00.18 Этот материал также можно прочитать на русском

Рада IX скликання не піде до кінця воєнного стану
Фото: Верховна Рада України / Facebook

Улітку 2019 року Україна дістала те, чого в неї ніколи раніше не було. Партія "Слуга народу" президента Володимира Зеленського здобула абсолютну більшість у Верховній Раді – 254 мандати із 450. Переможці виборів дістали карт-бланш на будь-які реформи. Але за сім років очевидно, що український парламент IX скликання увійде в історію не цим. Що являє собою головний законодавчий орган країни на п'ятому році війни – у публікації "ГОРДОН".

Конституційний строк п'ятирічних повноважень нинішньої ВР закінчився в липні 2024 року, але жодних виборів не було і бути не могло – ст. 19 закону України "Про правовий режим воєнного стану" прямо забороняє проводити будь-які вибори в період його дії. Ця Рада працює в умовах війни вже довше, ніж у мирний час, зафіксувала Лабораторія законодавчих ініціатив.

РЕКЛАМА

Москва наполягає, що український парламент і президент (якого обрали за три місяці до того) нібито втратили легітимність. У постанові, яку Рада спеціально ухвалила в лютому 2025 року, депутати закріпили неможливість проведення виборів в умовах війни, чітко позначивши, що український народ і парламент також не ставлять під сумнів мандат Зеленського.

3 травня 2022 року, виступаючи в Раді, Зеленський пояснив, чому не звертався до депутатів 10 тижнів із початку великої війни.

"Це не зневага, а навпаки – це велика довіра до вас. Ви тут, і ви це чудово знаєте, що відбувається в нас, і ви чудово знаєте, що робити... Немає часу на спам, на сварки й на піар. Сьогодні в нас із вами одна партія – Україна, одна фракція – Україна, одна монобільшість – Україна. Усе, що їй не допомагає чи шкодить, має залишитися в минулому. Так само, як і чиїсь надії, кого тут немає, десь там пересидіти. Зараз відсутність депутата у ВР виправдовують лише дві речі: його робота за кордоном або в регіонах заради інтересів нашої держави або його смерть – теж заради інтересів держави. Інше їй не потрібно. Інше йде слідом за російським кораблем", – виголосив він.

У Ради ''немає часу на спам, на сварки і на піар'', вважав Зеленський 2022-го
Фото: Володимир Зеленський

Утікачі, загиблі, у розшуку

Серед тих, хто покинув Україну одразу після 24 лютого 2022 року, ЗМІ переважно називали представників уже забороненої ОПЗЖ – це Ілля Кива (згодом убитий у РФ), Наталія Королевська, Вадим Рабінович, Тетяна Плачкова. Один із лідерів партії Сергій Льовочкін пропустив усі засідання 2022 року, але потім його бачили в залі.

За даними руху "Чесно" станом на початок 2026 року, в офіційному розшуку українського МВС за підозрою в різних злочинах перебувало 11 депутатів, обраних у IX скликанні, із них чотирьох було вказано як чинних – це Сергій Шахов, Ярослав Дубневич, Артем Дмитрук та Андрій Одарченко.

Олександр Куницький ще 2024 року виїхав у "відрядження" до Ізраїлю – і не повернувся. 2025 року Раді забракло 14 голосів, щоб позбавити його мандата. Його однопартієць по "СН" Олександр Дубінський з осені 2023-го перебуває в СІЗО, його підозрюють у держзраді. Позбавити Дубінського мандата також не змогли.

Деякі депутати, які обиралися 2019 року або ті, хто дістав мандат пізніше за списками, померли. Серед них, окрім Киви (46 років), – Антон Поляков (33 роки), Андрій Іванчук (50 років), Олег Макаров (59 років), Володимир Мороз (57 років), Сергій Швець (48 років), Ярослав Рущишин (57 років), Ігор Кубів (64 роки).

"Верховна Рада рекордно мала: системні прогули, десятки підозр і небажання очищувати комітети від утікачів та фігурантів справ створили небезпечну норму – парламент без повного складу й без реальних санкцій за бездіяльність", – констатувало "Чесно", підбиваючи підсумки 2025 року.

Рекордний мінімум

За даними станом на 11 червня, кількість чинних законодавців становить 392 особи – це історичний мінімум за роки незалежності України. Їх спочатку було 424 замість 450 – 2019-го вибори не відбулися у 26 мажоритарних округах на окупованих Росією частинах Луганської і Донецької областей.

За час скликання з різних причин достроково склало мандати 54 депутати. Частину з них замінили нові кандидати зі списків, але місця мажоритарників (зараз таких 32) будуть вакантними до кінця воєнного стану.

За даними офіційного порталу ВР, станом на сьогодні у фракції "Слуга народу" – 228 депутатів. У грудні 2025 року політолог (і екснардеп) Борислав Береза заявляв, що монобільшість президентської партії існує "лише віртуально". У "Європейській солідарності" зараз 25 депутатів, на одного менше – у "Батьківщині". "Платформа за життя та мир", яка зібрала більшість колишніх членів ОПЗЖ, нараховує 21 депутата, у "Довіри" – 19, у "Голосу" та "За майбутнє" – по 18, у "Відновлення України" – 17, позафракційних зараз у Раді приблизно 20.

У ВР залишилося 392 депутати
Фото: Верховна Рада України / Facebook

Хто кому опозиція

"ЄС", "Батьківщина" і "Голос" формально вважають проукраїнською опозицією, але вони часто голосують проти урядових законопроєктів, наприклад, потрібних для виконання умов Міжнародного валютного фонду і для вступу в Євросоюз. Критичні голосування "Слуга народу" витягує завдяки підтримці "Довіри" і "За майбутнє", а також "Відновлення України", де багато нардепів із проросійським бекграундом.

Лідерів "ЄС" і "Батьківщини", окрім спільних не-голосувань, об'єднує щонайменше два моменти. Перший – їхніх лідерів повідомлено про підозри за серйозними статтями Кримінального кодексу.

У квітні 2025 року голова "Євросолідарності" Петро Порошенко офіційно став обвинуваченим у "вугільній справі" – йому інкримінують державну зраду і сприяння діяльності терористичних організацій "ЛНР" і "ДНР". Слідство завершено, матеріали передано до суду.

> **Схоже, вибори набагато ближче, ніж здавалося. І хтось вирішив почати зачистку конкурентів**

Юлію Тимошенко підозрюють у корупції – 13 січня Національне антикорупційне бюро України і Спеціалізована антикорупційна прокуратура заявили, що голова однієї із фракцій давала хабарі депутатам (зокрема із "СН") за потрібні голосування, від $2 тис. до $20 тис. Тимошенко стверджує, що докази "скомпільовані", вона вийшла під заставу, політикині загрожує до п'яти років в'язниці.

"Схоже, вибори набагато ближче, ніж здавалося. І хтось вирішив почати зачистку конкурентів", – написала вона у Facebook після обшуку.

Обох активісти і ЗМІ ловили на прогулах: 2024 року Порошенко пропустив 65% голосувань. Тимошенко журналісти виявили 2022 року в Дубаї. "Українська правда" стверджує, що вона місяць прожила на курорті, коли формально депутатам було заборонено покидати Україну.

Тимошенко вже мріє про вибори
Фото: Верховна Рада України / Facebook

Криза "СН" і роль Буданова

У листопаді НАБУ оголосило про розслідування масштабної корупційної схеми в енергетиці з імовірною причетністю чинних міністрів та співзасновника "Кварталу 95" Тимура Міндіча. 19 листопада частина нардепів зі "Слуги народу" опублікувала заяву, у якій закликала сформувати нову "коаліцію національної стійкості" й "уряд без партійних квот і кулуарних домовленостей".

"Ми усвідомлюємо значне посилення загрози для існування української держави", – ішлося в ній.

Увечері 20 листопада Зеленський провів закриту зустріч із фракцією, за підсумками якої джерела повідомили, що значних ротацій в Офісі президента не планують. Але вже за тиждень звільнили главу ОП Андрія Єрмака, а 2 січня на його місце призначили Кирила Буданова, який до цього очолював військову розвідку Міноборони.

> **Усі боялися гніву Єрмака – і працювали**

До весни робота парламенту практично зупинилася – ядро в "СН", яке голосувало, скоротилося до 110–120 осіб, депутати просто перестали ходити в Раду.

"Раніше роботу з "координації" різних гілок влади виконував Єрмак. Усі боялися його гніву – і в критичні моменти збиралися і працювали. Коли ж Єрмака усунули, то там, де раніше був страх перед "другим", утворився певний вакуум впливу", – цитувала одного із членів фракції "Українська правда".

Окрім "Міндичгейту", на депутатів вплинуло повідомлення про підозру трьом депутатам у справі про "хабарі" від Тимошенко.

"Купа людей каже: "Я краще взагалі ні за що не голосуватиму, ніж потім до мене прийде НАБУ", – говорили журналістам депутати.

З огляду на сьогоднішній день очевидно, що саме прихід Буданова або інші, непублічні рішення в АП, переломили кризу у президентській партійній силі. Після особистої зустрічі Буданова із фракцією Рада 7–8 квітня ухвалила основні законопроєкти в межах зобов'язань перед МВФ і ЄС.

Буданов повернув фракцію ''Слуги народу'' у гру
Фото: Верховна Рада України / Facebook

Мобілізація

У березні 2026 року Зеленський заявив, що кожен депутат в умовах воєнного стану має або працювати в парламенті, або захищати країну. Це перегукується з його промовою перед нардепами у травні 2022-го. Але тепер президент використав інші аргументи.

"Із перших днів повномасштабного російського вторгнення були депутати, які хотіли скласти мандат. Можуть бути різні бажання й різне ставлення до них, але в нас воєнний стан і треба захищати нашу державу. І тому народним депутатам доведеться або служити в парламенті згідно з українським законодавством, або я готовий проговорювати із представниками парламенту закон щодо внесення змін до мобілізації, щоб депутати могли піти на фронт", – сказав він.

''Іншого парламенту у вас не буде''
Фото: Верховна Рада України / Facebook

Експерт із виборчого права Олександр Магера назвав ідею мобілізації народних депутатів "дрімучим популізмом". На його думку, призов депутатів призведе країну, яка воює, до колапсу.

"Депутатський імунітет є не особистим привілеєм, а гарантією незалежності Ради...Терпіть той парламент, який самі обрали. Поки триватимуть повномасштабні бойові дії й воєнний стан, іншого, запасного парламенту у вас не буде", – резюмував він.

Автор
Тетяна Грузинська

Поділитися

війна Росії проти України | Слуга народу | Верховна Рада | Володимир Зеленський | Юрій Тимошенко | Петро Порошенко

Як читати "ГОРДОН" на тимчасово окупованих територіях Читати
РЕКЛАМА